

Методика. Практика. Експеримент

З ДОСВІДУ СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ

Пошук ефективних шляхів підвищення якості освітніх послуг у ВНЗ

Олена БІДА,

доктор педагогічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва,

Людмила ПРОКОПЕНКО,

кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної педагогіки і психології Навчально-наукового інституту педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва

Навчально-науковий інститут педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва було створено 2008 року на базі Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. До його складу увійшли кафедри педагогіки вищої школи і освітнього менеджменту; загальної педагогіки і психології; соціальної роботи; соціальної педагогіки, дошкільної та початкової освіти; образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва.

Кафедри педагогічного напрямку мають давню і спільну історію, навчально-виховний процес забезпечують 6 академіків, 12 докторів наук, професорів, 5 членів Національної спілки художників України, 3 заслужених художники України. У розпорядженні інституту – 23 аудиторії, 3 комп'ютерні класи, мала актовна зала, діє Музей-лабораторія педагогічної спадщини Олександра Антоновича Захаренка.

До основних напрямів наукових досліджень інституту належать моделювання професійної діяльності майбутнього фахівця в умовах інтеграції України в європейський освітній простір, педагогічна діагностика рівня навчальних досягнень студентів у ВНЗ, розроблення та вдосконалення системи підготовки вихователів дошкільних закладів та вчителів початкових класів, фізична культура як засіб попередження адиктивної поведінки студентської молоді.

Науково-педагогічні працівники Навчально-наукового інституту педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького свою діяльність спрямовують саме на те, щоб підготувати педагогів, які дбатимуть про становлення школи, формування Людини в людині засобами своєї професії; розумітимуть, що реформи в житті дорослих

потрібно розпочинати з формування душ дітей, мудрого влаштування їхнього життя, охорони його від зла, заздрощів, почуття нерівності; будуть здатними бачити і знаходити в дитині якнайбільше чистого, світлого, доброго. Як писав Я. Корчак, «щоб учити маленьких дітей, потрібно самому знати дуже багато» [Корчак Я. *Избранное* / Я.Корчак. – К.: Рад. шк. – 1983]. Організація едукативного процесу (навчання, виховання і розвиток особистості) в інституті підпорядкована саме вирішенню цих завдань.

З метою досягнення високого рівня якості підготовки фахівців в інституті створено систему менеджменту якості освіти. Можна умовно виокремити ланки цієї системи, зміст яких спрямований на забезпечення високої якості освітніх послуг згідно з європейськими стандартами, на неперервне вдосконалення системи зворотного зв'язку із замовниками, роботодавцями, студентами й викладачами.

Зокрема, кожного семестру проводиться анкетування «Викладач очима студентів». До розроблення анкет, проведення анкетування й опрацювання його результатів залучені органи студентського самоврядування та співробітники лабораторії «Моніторинг якості освіти» (очолюють лабораторію доктор педагогічних наук, професор Т.М. Десятов та кандидат педагогічних наук, доцент І.В. Герасимова). Лабораторією розроблено заходи з підвищення якості організації навчального процесу, зокрема щодо вдосконалення змісту навчальних планів та робочих програм, визначення графіків аудиторної й позааудиторної освітньої роботи. Показниками якості навчального процесу

Музей-лабораторію О.А. Захаренка відвідує голова Черкаської облдержадміністрації Сергій Тулуб

є відповідність розкладу занять змісту навчальних дисциплін та логіці викладання кожної з них; комплекtnість і достатність методичного забезпечення – створення відео-, діакурсів лекцій, семінарів на електронних носіях, розроблення методичних рекомендацій щодо оволодіння змістом педагогічних та інших практик, самостійної роботи; чітке й обґрунтоване рейтингування навчальних досягнень студентів і діяльності викладачів тощо. Працівниками лабораторії також створено необхідні умови для забезпечення відкритості, прозорості й об'єктивності проведення моніторингу підвищення фахового рівня викладачів (у планах роботи кафедр чітко визначено на підставі діагностичних анкет і анкети «Викладач очима студентів» графік проведення відкритих занять із зазначенням мети, методичних і наукових семінарів), укладено угоди про співпрацю зі спорідненими кафедрами інших ВНЗ та досвідно-дослідними закладами. В анкеті, наприклад, є запитання, відповіді на які дають змогу адміністрації інституту проводити особистісно орієнтовану роботу з підвищення рівня компетентності викладачів.

На основі цих даних та даних діагностичних анкет викладачів сформовано план діяльності проблемної групи «Філософія освіти школи гуманістичної орієнтації» («Наші духовні ідеали»). Розроблено план роботи з обдарованими студентами та молодими науковцями, відповідно до якого вони пишуть дисертації, проводять експерименти й готуються до виступів на Всеукраїнській студентській науковій конференції «Актуальні проблеми природничих та гуманітарних наук у дослідженнях студентської молоді», «Родзинка – 2011», до участі у предметних олімпіадах, виїзних заняттях у досвідно-дослідних закладах. Для забезпечення постійного зростання якості освітніх послуг, реалізації завдань модернізації едукативного процесу, впровадження інноваційних технологій навчання з урахуванням вимог Болонської конвенції якісно покращується кадровий склад, вдосконалюються форми і методи, засоби роботи з ним.

У минулому навчальному році в інституті створено Музей-лабораторію педагогічної спадщини Олександра Антоновича Захаренка – видатного українського педагога, заслуженого вчителя УРСР, народного вчителя СРСР, члена-кореспондента АПН СРСР, академіка НАПН України та Російської академії освіти, директора Сахнівської середньої школи Корсунь-Шевченківського району Черкаської області. Директором музею-лабораторії є син Олександра Антоновича – кандидат педагогічних наук, доцент Сергій Захаренко.

О.А. Захаренко – мислитель, вчений-новатор – зробив значний внесок у розвиток вітчизняної педагогіки, залишив класичну теоретико-педагогічну спадщину: як педагог-практик він дав путівки в життя сотням громадян України, створив унікальну школу, яка протягом 60–90-х років ХХ століття була в авангарді вітчизняної педагогічної думки. Наведені факти підтверджує кількість лише літературних публікацій про його діяльність, яка перевищує 600 праць.

У приміщенні закладу зберігаються близько 200 експонатів, які ілюструють яскраве життя й багатогранну педагогічну, наукову, громадську діяльність талановитого вченого. Ґрунтовно, на фактичних матеріалах розкрито досвід роботи сахнівських освітян, їхні досягнення й успіхи у вихованні та навчанні підростаючого покоління, особливості застосування й реалізації ідей О.А. Захаренка та його однодумців у закладах освіти інших держав (Росії, Польщі, Словаччини, США, Болгарії, Литви та ін.).

Інтер'єр музею є результатом дипломної роботи випускників ННІ педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва Віталія Крутка та Віктора Євтушенка, аспірантки Лілії Пашенко.

У музеї-лабораторії зібрано наукові праці, публікації, надруковані в науково-педагогічних журналах, газетах, у яких висвітлюється досвід роботи Сахнівської середньої школи, розкриваються грані педагогічної творчості О.А. Захаренка.

Варто відзначити наявність в експозиції публікацій зарубіжної преси про вивчення й реалізацію на практиці ідей О.А. Захаренка, фотоматеріалів про зв'язки викладачів педагогіки Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького з провідними вченими НАПН України, зокрема В.Г. Кременем, І.А. Зязюном, Н.Г. Ничкало, М.Б. Євтухом, Ю.І. Мальованим, Л.С. Бондар, М.М. Солдатенком та ін., а також Російської академії освіти, АПО Польщі, АО Казахстану.

Метою та завданнями музею-лабораторії є:

1. Організація ґрунтового і цілісного вивчення викладачами, вчителями, аспірантами, студентами науково-педагогічної спадщини О.А. Захаренка, досвіду його практичної діяльності, а також життєвого та творчого шляху.

2. Сприяння оперативному впровадженню педагогічної системи О.А. Захаренка чи окремих її складових у масову практику роботи всіх типів сучасної загальноосвітньої школи.

3. Проведення науково-дослідної роботи у вищих навчальних закладах, загальноосвітніх школах, коледжах, дошкільних установах з метою формування всебічно і гармонійно розвинутої особистості молодого громадянина на основі педагогічних поглядів О.А. Захаренка.

4. Організація науково-дослідної діяльності з метою вдосконалення процесу формування особистості майбутнього вчителя.

5. Ознайомлення педагогів і майбутніх учителів з передовим педагогічним досвідом класних керівників, вихователів, учителів-предметників, заступників директорів і керівників навчально-виховних закладів області.

6. Створення картотеки передового педагогічного досвіду вчителів-новаторів.

7. Створення системи своєчасного інформування викладачів, аспірантів, здобувачів та студентів – майбутніх учителів про нові досягнення педагогічної науки і передового досвіду.

8. Координація змісту, форм і методів самоосвіти педагогів, студентів, індивідуальних і колективних форм роботи, зокрема в базових школах, школах передового досвіду, спрямування зусиль вчителів та майбутніх фахівців на творче використання ідей О.А. Захаренка у практичній діяльності.

9. Формування у студентів університету професійно-педагогічних і спеціальних умінь, а також їх удосконалення у діяльності вчителів з виконання виховних, освітніх і розвивальних функцій.

10. Розроблення рекомендацій щодо впровадження в області та країні апробованих сучасною практикою і збагачених досягнутим рівнем теоретичних узагальнень наукових ідей і досвіду О.А. Захаренка.

При музеї-лабораторії працює творча група, до складу якої входять провідні викладачі інституту, методисти Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників, вчителі Авторської О.А. Захаренка загальноосвітньої школи с. Сахнівки Корсунь-Шевченківського району, студенти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

В інституті (Музеї-лабораторії О.А. Захаренка) зберігається збірник адрес і матеріалів 45 дослідно-дослідних закладів освіти. Характерним у роботі інституту є створення системи випереджальної адаптації студентів до майбутньої практичної діяльності на конкретному робочому місці. Так, на базі дослідно-дослідних закладів (ДНЗ «Сонечко», Авторської О.А. Захаренка загальноосвітньої школи с. Сахнівки Корсунь-Шевченківського району, Шевченківської спеціалізованої школи-інтернату I–III ступенів з поглибленим вивченням предметів гуманітарно-естетичного профілю) на основі двосторонніх угод про співпрацю проводяться педагогічна практика,

У Музеї-лабораторії О.А. Захаренка

стажування, виїзні семінари-практикуми студентів і викладачів, методологічні семінари викладачів університету і вчителів (вихователів) цих закладів на тему «Актуальні проблеми формування творчої особистості». Особливе місце займають матеріали з досвіду роботи дошкільного навчального закладу «Сонечко» с. Геронимівки Черкаського району, який очолює Любов Бугакова.

В інституті постійно проводять дослідження за держбюджетними темами, які виконуються на замовлення Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. Нині кафедра педагогіки вищої школи і освітнього менеджменту розробляє держбюджетну тему «Моделювання професійної діяльності майбутнього фахівця в умовах інтеграції України в європейський освітній простір» (номер державної реєстрації: 0109U002550).

Сьогодні особливо важливим є втілення в освітній процес характерної для методики педагогічної діяльності філософії серця. Її освітня парадигма визначається так: виховати особистість, яка вміє і бажає творити добро для інших людей, яка вміє переборювати життєві негаразди, не втрачаючи гідності й не забуваючи своєї мрії: «Діти! Дерзайте, мрійте про славі справи! Що-небудь та здійсниться!» [там само, с. 442]. В кінці ХХ століття академік із Сахнівки, продовжуючи традиції доброчинності гуманіста з Варшави, розвинув його ідеї, сформулював власну систему виховання, увів такі поняття, як «педагогіка конкретної мрії», «педагогіка конкретної дії», «педагогіка родини – еліксир психічного і фізичного здоров'я дитини», «педагогіка доброти і щедрості людської душі», «педагогіка творення своїми руками добра на землі», «педагогіка трьох – батько, вчитель, учень», «педагогіка вічної естафети поколінь – першоджерело формування патріотичних почуттів».

Анотації

Олена БІДА, Людмила ПРОКОПЕНКО
Пошук ефективних шляхів підвищення якості освітніх послуг у ВНЗ

У статті розкриваються шляхи забезпечення зростання якості освітніх послуг, реалізації завдань модернізації едукативного процесу, впровадження інноваційних технологій навчання в ННІ педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва.

Ключові слова: едукативний процес, освітня парадигма, картотека передового педагогічного досвіду, менеджмент якості освіти, музей-лабораторія.

Елена БЕДА, Людмила ПРОКОПЕНКО

Поиск эффективных путей повышения качества образовательных услуг в вузе

В статье раскрываются пути обеспечения повышения качества образовательных услуг, реализации задач модернизации эдукативного процесса, внедрения инновационных технологий обучения в УНИ педагогического образования, социальной работы и искусства.

Ключевые слова: эдукативный процесс, образовательная парадигма, картотека передового педагогического опыта, менеджмент качества образования, музей-лаборатория.

Olena BIDA, Lyudmyla PROKOPENKO

Search of effective ways of improvement of quality of educational services in high school

In the article the ways of providing the improving the quality of educational services, as well as realization of modernization tasks of educational process, introduction of innovative teaching technologies of the Educational and Scientific Institute of Pedagogical Education, Social Work and Art, are presented.

Keywords: educational process, educational paradigm, card file of the advanced pedagogical experience, management of quality of education, museum-laboratory.

З досвіду співпраці Черкаського національного університету із Шевченківською спеціалізованою школою-інтернатом

Людмила СУХОСТАВСЬКА,

аспірант кафедри загальної педагогіки і психології Навчально-наукового інституту педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва

Реформування національної системи освіти в Україні передбачає пошук і впровадження нових підходів до навчання та виховання студентської й учнівської молоді, спрямованих на подолання кризи освіти, що виявляється передусім у невідповідності знань учнів та студентів запитам особистості, суспільним потребам та світовим стандартам, у знеціненні соціального престижу освіченості та інтелектуальної діяльності. Важливі завдання освіти, визначені законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Державною національною програмою «Освіта» («Україна XXI століття»), зорієнтовані на гуманізацію, гуманітаризацію навчально-виховного процесу, на всебічний розвиток учнівської молоді.

Очевидним сьогодні є те, що педагогічна наука перебуває у стані переосмислення духовних та мистецьких цінностей, які були створені минулими поколіннями. Як вітчизняних, так і зарубіжних науковців цікавить розвиток теорії і практики виховання підростаючого покоління засобами мистецтва. Умовою подальшого розвитку теорії художнього виховання у школах України є історико-педагогічний аналіз ідей і концепцій на всіх етапах розвитку школи й педагогічної науки.

Оскільки особистість розвивається і змінюється у контексті трансформації соціально-економічних умов суспільства, то в нинішній час педагогічний процес потребує радикальної перебудови.

Зважаючи на той факт, що науково обґрунтоване, належно організоване виховання відображає духовний поступ народу, процес збереження, збагачення культури, можна вести мову про формування соціальної особистості, котра зможе використати це багатство.

Велике значення сьогодні має створення в Україні шкіл нового типу: авторських шкіл, малих академій, гімназій, коледжів. Важливим є досвід теоретичного і програмного моделювання нових систем, оформлених у вигляді педагогічних технологій. Але більшість існуючих сьогодні проектів ще не має достатнього теоретичного фундаменту, або у них відсутні технологічні шляхи практичної реалізації